

K praxi elektronických podání na pozadí dvou judikátů ÚS a NSS¹

Radim Polčák²

Elektronické podání a problém přičitatelnosti

S pojmem elektronického podání se můžeme v aktuální právní praxi setkat na mnoha místech. Označuje procesní prostředek, který je zachycen v elektronické formě a je pak prostřednictvím elektronické informační sítě komunikován příslušnému státnímu orgánu. V praxi je formou elektronického dokumentu zejména e-mailová zpráva v některém z běžně používaných formátů nebo též často dokument vytvořený textovým či tabulkovým editorem (např. OpenOffice Writer, MS Word, aj.). Médiem, kterým je dokument doručován adresátovi, je pak nejčastěji e-mail (jiné formy komunikace, přestože technicky ani *de iure* nejsou vyloučeny, se prakticky nepoužívají).

V aktuální právní praxi je patrná snaha využít rychlé a relativně levné formy elektronické výměny informací jako alternativy k papírové komunikaci. Zásadním problémem, který s sebou nové možnosti elektronické komunikace přinesly, je přitom takzvaný fenomén virtuálních identit³ projevující se v tomto případě značnou nejistotou ohledně přičitatelnosti aktivit virtuální identity (zde nejčastěji e-mailové adresy) subjektu práva. V „off-line“ světě se k ověření autenticity projevů vůle vyvinula celá řada tradičních instrumentů jakými byly pečeti, otisky prstů, krevní značky, razítka, vodoznaky či v poslední době nejhojněji používané podpisy⁴. KE zpřístupnění metod elektronické komunikace v právní praxi, pro kterou je důležitou především jistota co do osoby a obsahu jednotlivých forem právního jednání, bylo nutné vyvinout kombinovaný právně-technický instrument, který takovou jistotu zajistí. Na tuto základní objednávku tak vznikl elektronický podpis a jeho variace⁵ (zaručený elektronický podpis, elektronická značka, časové razítko, apod.)

Zavedení elektronického podpisu a zejména pak tzv. zaručeného elektronického podpisu do právní praxe znamenalo prakticky okamžitou pozitivní změnu v otázce autenticity a přičitatelnosti různých forem právně relevantního jednání⁶. Je-li tedy určitý dokument opatřen zaručeným elektronickým podpisem, je možné nejen *de iure* snadno prokázat jeho původce, ale též lze s relativně vysokou mírou spolehlivosti určit pravost jeho obsahu⁷, to vše bez

¹ Tento článek vznikl v rámci plnění výzkumného záměru č. MSM0021622405.

² JUDr. Radim Polčák, Ph.D. je vedoucím Pracovní skupiny pro právo a informační technologie Právnické fakulty MU.

³ K pojmu viz např. Robins, K. Kyberprostor a svět ve kterém žijeme. Revue pro média, ročník 2003, číslo 5, str. 16 a násl.

⁴ Institut podpisu má tradiční obsah nejen fakticky ale i právně – používáme-li tedy v právní terminologii výrazu „podpis“, má jeho obsah charakter právního obyčeje – srov. např. Reed, C. What is a Signature? Journal of Information, Law and Technology, ročník 2000, číslo 3. <http://elj.warwick.ac.uk/jilt/00-3/reed.html>

⁵ Na základě směrnice č. 1999/93/EC je právní úprava používání elektronických podpisů pro ČR provedena zákonem č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů.

⁶ K problematice právní úpravy elektronických podpisů viz např. relativně obsáhlou analýzu soukromoprávních forem realizace zaručeného elektronického podpisu in Čermák, K. ml., Elektronický podpis: pohled soukromoprávní. Bulletin advokacie, ročník 2002, číslo 11-12. K popisu základních rysů velké novely zákona o elektronickém podpisu viz např. Smejkal, V.: Novela zákona o elektronickém podpisu a časové razítko. Crypto-World, VI., 2004, č. 4, s. 2 - 3.

⁷ Vedle ověření identity podepisující osoby totiž zaručený elektronický podpis obsahuje i mechanismus technické fixace obsahu dokumentu – následně je tedy možné zjistit, zda je dokument autentický či zda byl jeho obsah nějak změněn. Zaručeným elektronickým podpisem lze přitom opatřit jak textový dokument, tak i dokument obsahující multimediální informace, což možnosti použití zaručeného elektronického podpisu nadále významně rozšiřuje.

nutnosti používat (jako v případě papírových dokumentů) složitých grafologických či chemických analýz⁸.

Podobně jako pro nejrůznější formy využití v soukromém právu, nabízí se elektronický podpis jako vynikající instrument i pro komunikaci se státními orgány. Přestože na rozdíl od soukromoprávní sféry není v procesech autoritativní aplikace práva zatím obrovský potenciál elektronického podpisu prakticky využíván⁹, objevují se v tomto směru první vlaštovky jako elektronické podatelny¹⁰ či podání v elektronické formě¹¹. Ty ve snaze zjednodušit a zefektivnit procesy autoritativní aplikace práva a kombinují výhody elektronické komunikace s jistotou institutu zaručeného elektronického podpisu.

Ústavní soud k otázce přípustnosti elektronického podání *per se* (IV. ÚS 319/05)

Přípustnost samostatného (následně nedoplněného) podání v elektronické formě v občanském soudním řízení *a per analogiam* v řízení před Ústavním soudem byla předmětem procesní otázky řešené ve věci sp. zn. IV. ÚS 319/05. V tomto případě podal stěžovatel ústavní stížnost v elektronické formě, kterou rovněž elektronicky doručil na Ústavní soud. Vzhledem k tomu, že tuto stížnost pak nedoplnil jejím písemným ekvivalentem, musel se ústavní soud zabývat otázkou, zda stížnost splňuje formální náležitosti podání k ústavnímu soudu a je možné ji z formálního hlediska označit za bezvadnou.

Důležitým momentem nastíněné procesní otázky byla skutečnost, že stížnost byla podepsána zaručeným elektronickým podpisem¹². Ústavní soud se na základě této skutečnosti při analogické interpretaci občanského soudního řádu nespokojil s výkladem gramatickým,¹³ ale přistoupil k interpretaci metodou historické a aktuální teleologie. Ke zjištění historického účelu procesně právní úpravy rekapituloval Ústavní soud legislativní vývoj následujícím způsobem:

⁸ Pravost elektronického podpisu se ověří pouhou křížovou analýzou formálních náležitostí podpisu, autenticita podepsané zprávy pak může být ověřena relativně jednoduchým výpočtem – to vše lze provést automaticky během zlomku vteřiny.

⁹ Důvod je možné vidět především v neexistenci procesní úpravy, která by umožňovala vedení soudních či správních spisů v elektronické formě nebo která by dokonce umožnila některou z forem on-line soudních či správních procesů (zde je nutno doplnit, že v typických případech se již on-line řešení sporů v praxi výborně osvědčilo a plné zavedení metod elektronické komunikace vedlo k výraznému zvýšení efektivity práva – příkladem mohou být rozhodčí platformy pro řešení sporů z doménových jmen při WIPO či euRID).

¹⁰ Srov. nařízení vlády č. 495/2004 Sb., kterým se provádí zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Srov. § 42 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 37 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, aj.

¹² Tj. podpis opatřený certifikátem, na jehož základě lze ve výše popsaném smyslu relativně jednoduchým způsobem přímo ověřit totožnost původce zprávy i její autenticitu – tento typ elektronického podpisu je mnohdy označován různými výrazy jako „kvalifikovaný el. podpis,“ „oficiální el. podpis,“ nebo, jak tomu bývá v masmédiích, jen jako „elektronický podpis“ – v právních textech je však vhodné držet se zákonných definic, které hovoří o „zaručeném elektronickém podpisu“ (§ 2 písm. c) zákona č. 227/2000 Sb.), resp. „uznávaném elektronickém podpisu“ (§ 11 odst. 1 zákona č. 227/2000 Sb.) a vymezují je odlišně od „elektronického podpisu“ (§ 2 písm. b) zákona č. 227/2000 Sb.).

¹³ Znění § 42 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb. je následující: „Podání obsahující návrh ve věci samé učiněné telegraficky je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů, je-li písemné podání učiněno telefaxem nebo v elektronické podobě, je třeba v téže lhůtě jej doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží. Stanoví-li to předseda senátu, je účastník povinen soudu předložit originál (písemné podání shodného znění) i jiných podání učiněných telefaxem.“ Vzhledem k tomu, že v i v tomto případě bylo podání učiněno v elektronické podobě a nebylo doplněno, gramatická interpretace vede k závěru, že by k takovému podání neměl Ústavní soud přihlížet.

„Zákonem o elektronickém podpisu bylo ustanovení § 42 odst. 1 věta první občanského soudního řádu novelizováno (s účinností k 1.10.2000) tak, že: „Podání je možno učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů, telegraficky nebo telefaxem.“ Dle procesualistické teorie mělo podání v elektronické podobě procesní účinky jen tehdy, jestliže bylo také elektronicky podepsáno způsobem stanoveným v zákoně o elektronickém podpisu. Neobsahovalo-li podání také náležitý elektronický podpis, soud k němu nepřihlížel (Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M.: Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, str. 152). Vzhledem k tomu, že zákon o elektronickém podpisu nenovelizoval i ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu, nebylo možné podat soudu podání v jiné elektronické podobě než se zaručeným elektronickým podpisem.

Zákonem č. 226/2002 Sb., kterým byly novelizovány procesní předpisy v souvislosti s elektronickým doručováním, byla v ustanovení § 42 odst. 1 občanského soudního řádu zrušena slova „podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů“ a do ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu byla za slova "učiněno telefaxem" vložena slova "nebo v elektronické podobě", přičemž tato úprava trvá od účinnosti zákona (1.7.2002) dodnes. Tím byla připuštěna elektronická podání i bez připojeného zaručeného elektronického podpisu, avšak za podmínky, že budou písemně doplněna nejpozději do tří dnů. Novelizace procesních předpisů zavedená zákonem č. 226/2002 Sb. měla dle důvodové zprávy k tomuto zákonu (III. volební období Poslanecké sněmovny, 2002, tisk 1225) sledovat promítnutí koncepce elektronického způsobu komunikace zakotvené v zákonu o elektronickém podpisu a mělo dojít k dalšímu zpřesnění v předmětné oblasti.“

Ke zjištění účelu právní úpravy použil Ústavní soud nejen její historický vývoj ale též historickou teleologii harmonizačního předpisu Evropských společenství¹⁴ jakož i racionální aktuální teleologii ostatních tuzemských ustanovení připouštějících samostatné použití elektronického podání opatřeného zaručeným elektronickým podpisem. K výsledné interpretaci tak kromě metody historické a aktuální teleologie (slovy Ústavního soudu „objektivní teleologie“) posloužila i systematická komparace ostatních tuzemských předpisů s podobnou materií a procesním významem. Tyto interpretační metody pak poskytly dostatečný fundament k argumentaci, že „... podání v elektronické podobě splňující výše uvedené požadavky zákona o elektronickém podpisu je podáním rovnocenným s podáním v písemné podobě na papíře s vlastnoručním podpisem, zatímco elektronicky učiněné podání bez zaručeného elektronického podpisu je nutné do 3 dnů doplnit.“

Ústavní soud tedy ve věci elektronických podání rozlišil případy, kdy jsou podání učiněna v elektronické formě a podepsána elektronickým podpisem¹⁵ od případů, kdy je podání opatřeno zaručeným elektronickým podpisem. Důvodem k tomuto oddělení byl především zásadní rozdíl v otázce materiální právní jistoty ohledně subjektu, který podání činí jako i integrity jeho obsahu. Zatímco prostý elektronický podpis výše popsanou nejistotu ohledně aktivit virtuální identity neřeší, zaručený elektronický podpis již díky svým právním a technickým charakteristikám problém nejistoty prakticky odstraňuje. Ze zdůvodnění v této otázce vybíráme:

„Ústavní soud byl postaven před otázku, který z druhů zaručeného elektronického podpisu je způsobilým vyvolat procesní účinky bez písemného doplnění podání. Dle názoru Ústavního soudu jím je „uznávaný elektronický podpis“ dle ustanovení § 11 zákona o elektronickém

¹⁴ Zde Ústavní soud konstatoval, že smyslem harmonizační právní úpravy je „...ulehčení použitelnosti elektronického podpisu a docílení jeho rovnocenného postavení s podpisem vlastnoručním.“

¹⁵ Takovým podpisem může být i pouhé uvedení základní identifikačních údajů o odesílateli na konci zprávy – srov. § 2 písm. b) zákona č. 227/2000 Sb.

podpisu. Ten totiž zajišťuje dostatečnou jistotu, že podání vytvořila osoba, která je pod ním podepsána, a zákonodárce jeho užití v obdobných případech předpokládá. V ustanovení § 11 odst. 1 věta první zákona o elektronickém podpisu je uvedeno, že v oblasti orgánů veřejné moci je možné za účelem podpisu používat pouze zaručené elektronické podpisy a kvalifikované certifikáty vydávané akreditovanými poskytovateli certifikačních služeb (dále jen „uznávaný elektronický podpis“). To platí i pro výkon veřejné moci vůči fyzickým a právnickým osobám. Pokud je uznávaný elektronický podpis užíván v oblasti orgánů veřejné moci, musí kvalifikovaný certifikát obsahovat takové údaje, aby osoba byla jednoznačně identifikovatelná.”

Shrneme-li tedy význam uvedeného rozhodnutí pro praxi, můžeme konstatovat, že tam, kde v řízeních, na něž se *suo ipso* nebo *per analogiam* vztahují ustanovení občanského soudního řádu, je možné činit podání i pouze elektronicky, to však za předpokladu, že takové podání je podepsáno zaručeným elektronickým podpisem, resp. uznávaným elektronickým podpisem¹⁶. Pro soukromoprávní praxi má tedy rozhodnutí Ústavního soudu zásadní význam, neboť umožňuje nahradit institut písemného podání jeho elektronickým ekvivalentem.

Elektronická podání a komerční právní praxe (8 Afs 82/2006)

Zejména samostatně praktikujícím advokátům se tu a tam stává, že kvůli pracovnímu vytížení nestihnou provést určitý úkon v předepsané lhůtě nebo na lhůtu prostě zapomenou. Procesní katastrofu způsobenou takovým prohrěškem proti zákonným i stavovským regulativům lze přitom za šikovného vy(zne)užití některých procesních instrumentů ještě odvrátit. Právě k těmto záchranným akcím se, jak se zdá, elektronické podání dobře hodí¹⁷. Vzhledem k tomu, že procesní předpisy (včetně Občanského soudního řádu – viz výše) počítají bez dalšího pouze s podáním opatřeným zaručeným elektronickým podpisem¹⁸, nabízí se k hašení hořících lhůt však prakticky pouze klasický e-mail odeslaný buď na poslední chvíli nebo případně dokonce antidatovaný. Aniž bychom chtěli v následujícím případě osočovat advokáta či jeho asistentku z výše naznačené snahy o záchranu na poslední chvíli, může následující příklad posloužit jako argumentační vodítko k vyrovnání se s nejistotou ohledně použití elektronického podání neopatřeného zaručeným elektronickým podpisem a případně tak omezit praxi dohánění ztraceného času za pomoci technologicko-procesních fint.

V případě č. j. 8 Afs 82/2006 – 68 podal advokát kasační stížnost prostřednictvím podatelny krajského soudu. Písemné podání bylo učiněno dva dny po doběhnutí příslušné lhůty a bylo v něm uvedeno, že se jedná o doplnění elektronického podání učiněného formou e-mailu odeslaného na elektronickou podatelnu soudu v poslední den lhůty. Elektronická podatelna však žádný e-mail s elektronickou verzí podání toho dne neobdržela a tak jediným důkazem o tom, že podání bylo elektronicky skutečně učiněno, byl výtisk protokolu z e-mailové aplikace v počítači advokáta. Na něm bylo uvedeno, že o dva dny dříve byla na adresu elektronické podatelny soudu odeslána zpráva s přílohou. Protokol byl ještě doplněn o prohlášení advokátovy asistentky, která měla podání s klientem sepsat a následně jako přílohu odeslat e-mailem.

¹⁶ V současné době se tyto dvě kategorie z perspektivy většiny praktikujících právníků v podstatě překrývají – opatří-li si tedy advokát zaručený elektronický podpis u některého z akreditovaných poskytovatelů certifikačních služeb, bude se zároveň jednat o uznávaný podpis ve smyslu ust. § 11 odst. 1 zákona č. 227/2000 Sb. V současnosti jsou takovými poskytovateli První certifikační a.s., Česká pošta, s.p. a eIdentity a.s.

¹⁷ Připomíná to občasnou praxi, kdy advokát poté, co zapomene učinit za klienta příslušné podání, odešle na soud faxem několik prázdných listů papíru s tím, že v dodatečně třídení lhůtě své časové manko dožene. Lze přitom argumentovat, že zpráva na soud odešla v pořádku a odmítnutí podání z důvodů technických problémů na straně příjemce by bylo odepřením práva na spravedlivý proces.

¹⁸ Ten kromě identifikace odesílatele obsahuje, jak již bylo uvedeno, i mechanismus fixace obsahu.

Bez ohledu na to, že pravost přetisku záznamu z počítače advokáta není možné spolehlivě ověřit, vyšel Nejvyšší správní soud z předpokladu jeho autenticity a zabýval se dále otázkou, do jaké míry musí stěžovatel prokazovat nikoli pouze odeslání ale též doručení příslušného podání. Analogicky přitom aplikoval interpretační závěry ohledně podání telefaxem, přičemž však následujícím způsobem popsal a zdůraznil příslušné rozdíly:

„E mailová hláška“ obsahuje obdobně podrobné informace o odesilateli a adresátovi, jako faxový ústřížek. Co do rozsahu a obsahu přenášených informací může být dokonce přesnější, je-li text podání obsažen v textu přenášené zprávy, nebo srovnatelná, je-li z připojené přílohy zřejmá velikost přenášeného souboru. Na rozdíl od faxového ústřížku ovšem e-mailová hláška neobsahuje informaci o výsledku přenosu zprávy, ale pouze o jejím odeslání. Odesílatel si může vyžádat od adresáta zprávy potvrzení jejího přijetí, to však vyžaduje součinnost adresáta. Je přitom odpovědností účastníka řízení, jaký zvolí procesní postup, včetně volby komunikačních prostředků se soudem a akceptaci rozdílů, které z povahy jednotlivých komunikačních prostředků plynou.

Stejně jako nelze učinit ústní podání do protokolu, nebo doručit písemné podání mimo úřední hodiny soudu, nebude ani možné obdržet v mimopracovní době potvrzení o přijetí elektronické zprávy. Tato skutečnost samozřejmě nevylučuje, aby bylo podání uvedenou formou a mimo úřední hodiny učiněno, je však spojena s rizikem podatele spočívajícím v povinnosti prokázat v případě potíží s přenosem zprávy, že podání bylo soudu skutečně předáno. Nejvyšší správní soud dovodil s odkazem k judikatuře Ústavního soudu povinnost odesílatele telefaxové zprávy prokázat „pouze“ její odeslání. S odesláním telefaxové zprávy je ovšem spojená dobrá víra odesílatele v doručení, opírající se o potvrzení přenosu zprávy. Tento aspekt elektronická pošta postrádá.“

Nevyžádá-li si podatel potvrzení o doručení zprávy, může se dostat do obtížného postavení při ověřování nejen doručení, ale též odeslání zprávy. Zde je nutné zdůraznit, že prostý výtisk e-mailové hlášky je z hlediska její individualizace a nenapodobitelnosti zcela odlišný od faxového ústřížku, a v případě vzniku pochybností o odeslání zprávy proto zpravidla nebude postačovat k prokázání tohoto odeslání. Tato hláška na rozdíl od faxového ústřížku navíc, jak shora uvedeno, neobsahuje potvrzení o úspěšném přenosu zprávy, ale pouze o jejím odeslání. Stejně jako v případě telefaxového podání, lze i u elektronické formy ověřit odeslání zprávy nejen e-mailovou hláškou, ale také např. z relevantního přístroje odesílatele, a po určitou dobu (která se v případě jednotlivých provozovatelů může lišit) od odeslání také z relevantních serverů odesílatele a adresáta. Dlužno dodat, že zmíněné technické prostředky pro ověření odeslání zprávy nelze využít vždy, neboť nastavení jednotlivých prostředků sloužících elektronické komunikaci se může lišit. Prokazatelnost použití elektronické pošty je proto při absenci elektronického podpisu nižší než v případě telefaxového podání.“

Ad hoc konzistentní argumentaci Nejvyššího správního soudu lze přitom ještě dále doplnit konstatováním, že odeslání respektive doručení e-mailu je kromě víceméně neprokazatelného výpisu z e-mailové aplikace odesílatele možné doložit zejména výpisem z komunikačního protokolu serverů, přes které e-mail procházel (v zahraniční judikatuře je možné se s tímto způsobem doložení e-mailové komunikace ve sporných případech setkat běžně¹⁹). Skutečnost, že byl e-mail adresovaný orgánu veřejné zprávy doručen, se pak dá jednoznačně doložit rovněž díky potvrzení, které je elektronická podatelna povinna zaslat obratem a

¹⁹ Např. v tzv. doménovém řízení při WIPO podle pravidel UDRP se protokolů často používá k prokázání e-mailové komunikace mezi žalobcem a doménovým spekulantem (v případě, že se prokáže, že spekulant např. formou e-mailu nabídnul žalobci doménové jméno k „odprodeji“, implikuje se jeho zlá víra).

opatřit jej zaručeným elektronickým podpisem²⁰. Nedostane-li odesílatel takové potvrzení, je na místě toto porušení ministerské vyhlášky oznámit a domáhat se nápravy a nikoli spoléhat na to, že bude chybějící potvrzení možné později nahradit výtiskem z protokolu e-mailového programu²¹.

Nejvyšší soud, jak vyplývá z uvedeného výňatku, aplikoval ve zvýšené míře kromě principů *vigilantibus iura* též princip rovnosti před zákonem a princip koncentrace. Současně se vyjádřil k otázce materiální pravdy a ochrany dobré víry odesílatele datové zprávy, když konstatoval, že oprávněné očekávání odesílatele se u datových zpráv nemůže jako u zpráv telefaxových vztahovat k doručení, ale že odesílatel musí v případě pochybností očekávat, že bude nucen sám doručení náležitým způsobem osvědčit. Doslova pak Nejvyšší správní soud uzavřel, že „při formě podání, kterou stěžovatel zvolil, je z hlediska argumentace Nejvyššího správního soudu zcela zásadní posouzení schopnosti účastníka věrohodně prokázat²² nejen odeslání zprávy, ale zejména i její doručení soudem.“ S ohledem na to, že v popsáném případě stěžovatel skutečnost doručení neprokázal, soud považoval za den doručení stížnosti datum, kdy byla stížnost doručena v písemné formě, tj. po uplynutí lhůty.

Závěrem k oběma judikátům a jejich významu pro další praxi elektronických podání

Prvně citovaný judikát Ústavního soudu má význam pro obor řízení upravených občanským soudním řádem a přesvědčivě argumentuje procesní relevancí i takových elektronických podání podepsaných zaručeným elektronickým podpisem, která nejsou ve smyslu ustanovení § 42 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb. následně doplněna dokumentárním ekvivalentem. Druhý judikát má co do praktické relevance poněkud širší uplatnění, neboť jeho závěry lze s menším doplněním aplikovat i mimo obor podání v režimu soudního řádu správního. Vyplývá z něj, že je-li podání učiněno v elektronické formě bez zaručeného elektronického podpisu²³, nese odesílatel důkazní břemeno v otázce jeho doručení příslušnému státnímu orgánu. Doručení je přitom v takových případech možné prokázat velmi jednoduše zejména za užití potvrzující zprávy zaslané obratem elektronickou podatelnou, nikoli však pouhým prohlášením odesílatele doplněným o výtisk z jeho e-mailové aplikace.

Jak naznačeno výše, oba judikáty interpretují příslušná ustanovení procesních předpisů tak, aby bylo možné rozumným způsobem a v souladu se základními právními principy využívat možnosti elektronických podání v procesech autoritativní aplikace práva. Bohužel je však v těchto souvislostech nutné konstatovat, že k odpovídajícímu rozšíření praxe elektronických podání a skutečnému využití jejich ohromného potenciálu příliš nepřispívá skutečnost, že samotná jejich přípustnost a procesní relevance není legislativně doplněna dalšími procesněprávními a hmotněprávními instituty a motivačními prvky. Zatímco plošné zavedení

²⁰ Mechanismus přijímání elektronických zpráv a jejich potvrzování upravuje § 2 odst. 5 ve spojení s § 3 vyhlášky č. 496/2004 Sb., k elektronickým podatelnám, ve znění pozdějších předpisů – povinnost zaslat potvrzení označené zaručeným elektronickým podpisem je přitom založena i v případě, že do podatelny přijde zpráva opatřená prostým elektronickým podpisem či dokonce zpráva nepodepsaná. V tomto směru Nejvyšší správní soud opomněl skutečnost, že zde nebyla jen možnost, ale dokonce právní povinnost adresáta (elektronické podatelny) zaslat uvedené potvrzení – v tom se obecné používání elektronické pošty výrazně liší od jejího použití pro komunikaci s orgány veřejné správy.

²¹ I zde je na místě zdůraznit zásadu *vigilantibus iura*, kterou soud na několika místech svého rozhodnutí rovněž citoval.

²² Zde je možné drobně polemizovat se závěrem soudu ohledně prokazování skutečnosti doručení – dle názoru autora není zcela nutné, aby doručení bylo prokázáno, neboť v některých případech by mělo postačit i pouhé jeho osvědčení.

²³ V tomto případě je samozřejmě nutné takové podání ve stanovené lhůtě doplnit o jeho dokumentární ekvivalent.

elektronického spisu může být relativně složitou a dlouhodobou operací, mohlo by například zavedení institutů ověřené digitalizace dokumentů, slev na procesních poplatcích či povinnosti elektronické komunikace u advokátských procesů vést téměř okamžitě k tolik potřebnému zefektivnění justiční administrativy. I v prvním představeném případě tak musely v řízení před Ústavním soudem strany stále dokládat k elektronickému podání originál advokátských plných mocí v písemné formě...